

УДК 343.1:65.012.8

Михайло Юрійович Бурдін,

доктор юридичних наук, професор, проректор

Харківського національного університету внутрішніх справ

Кримінальний аналіз у роботі оперативних підрозділів Національної поліції України

Інтенсифікація процесу інтеграції України до Європейського Союзу спонукала вітчизняні правоохоронні органи до імплементації європейських практик протидії злочинності та поліпшення взаємодії між європейськими правоохоронними органами щодо обміну інформацією оперативного характеру. Серед іншого у вітчизняних поліцейських підрозділах відбувається поетапне впровадження проактивної стратегії протидії злочинності, яка орієнтована передусім на попередження злочинів.

Зміщення пріоритетів з реагування на вже вчинені злочини в бік їх попередження в європейських країнах зумовило зміну підходів у роботі поліцейських підрозділів. Однією з ключових новацій стало впровадження моделі стримування злочинності, заснованої на розвідувальних даних (intelligence-led policing) [1]. Вказана модель передбачає широке застосування негласних методів роботи поліції, до яких після Другої світової війни в поліцейських підрозділах Західної Європи ставилися вкрай обережно, а самі вони були переважно прерогативою спеціальних служб. Після розпаду СРСР в Європі поступово на законодавчому рівні унормували застосування негласних методів роботи поліції та почали більш активно використовувати їх для попередження злочинів. До зібраних у процесі кримінальної розвідки даних застосовуються прості та складні математичні методи оцінки й обробки. У результаті одержується нова інформація, яка представляється у вигляді аналітичного висновку. Залежно від характеру вміщуваної інформації такі висновки використовуються на оперативному, тактичному або стратегічному рівнях. Описаний процес оцінки й обробки інформації сьогодні асоціюють із поняттям «кримінальний аналіз», а його структуру та порядок

проведення на тривіальному рівні можна зрозуміти через ознайомлення з методологією Анасара [2].

Слід відзначити, що для українських поліцейських підрозділів здійснення кримінального аналізу в цілому не є якимось новим явищем, оскільки ще з радянських часів його застосовували під час оперативного обслуговування окремих об'єктів і ліній роботи. Водночас у цьому напрямку відбулися певні організаційні та методологічні зрушення. Зокрема, було створено профільне управління, яке спеціалізується на проведенні кримінального аналізу, затверджено шаблони аналітичних довідок, унесено зміни до низки наказів МВС України щодо запровадження системи оцінки інформації 4x4 тощо.

Суттєвого успіху в проведенні кримінального аналізу в українській поліції вдалося досягти завдяки запровадженню новітніх технологій. Використання в оперативній роботі програм розпізнавання облич, обробки й аналізу великих масивів даних дало змогу суттєво підвищити якість розшукової роботи та висунутих версій, скоротити тривалість оперативного супроводження кримінальних проваджень і встановлення зв'язків фігурантів, забезпечити візуалізацію та хронологічну розстановку великих об'ємів даних.

Діяльність щодо кримінального аналізу в оперативних підрозділах не позбавлена і проблемних моментів. Передусім це відсутність належного апаратного та програмного забезпечення, вкрай обмежений доступ до інформаційних ресурсів державних органів, недостатня кількість фахових працівників у сфері аналізу. Існують і певні проблеми суб'єктивного характеру. Так, через недостатній професійний рівень у сфері здійснення аналізу недосвідчені аналітики нерідко припускаються таких помилок:

- тенденційності, яка полягає у спрямуванні зусиль на підтвердження лише однієї версії;
- хибних уявлень про наявність зв'язків між досліджуваними суб'єктами й об'єктами;
- підготовки висновків на основі неповних даних або різних висновків на основі одних і тих саме даних;
- інтерпретації подій, спираючись на власні фантазії;
- ігнорування незручних фактів і методик оцінки даних;
- корегування висновків під впливом керівників або необґрунтованої думки інших аналітиків.

Підсумовуючи, зазначимо, що практика проведення кримінального аналізу в оперативних підрозділах Національної поліції засвідчила необхідність у навчанні базових знань і навичок такої діяльності всього оперативного складу. Працівники, які на практиці проводять кримінальний аналіз на системному рівні, відповідно мають і кращі показники оперативно-службової діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Манжай О. В., Жицький Є. О. Кримінальна розвідка та її співвідношення з оперативним обслуговуванням. *Jurnalul Juridic Național: Teorie și Practică*. 2015. № 3 (13). С. 100–105.
2. Манжай О. В. Аналіз методології кримінальної розвідки в зарубіжних країнах. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2016. № 3 (75). С. 256–265.

Одержано 25.10.2019